

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Remissvar – Promemoria Kompletterande bestämmelser till vissa delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

Åklagarmyndigheten har ombetts att lämna synpunkter på promemorian Kompletterande bestämmelser till vissa delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket. Med anledning av detta önskar myndigheten framföra följande.

Kap 4 Överlämnande av misstänkta och dömda personer

4.3 Tillämpningsområdet

I promemorian har bedömningen gjorts att inga kompletterande bestämmelser behövs i lag om tillämpningsområdet samt att frågan om Sverige ska avge en sådan notifiering som föreskrivs i artikel 79.4 om undantag från kravet på dubbel straffbarhet bör övervägas i ett annat sammanhang.

Dubbel straffbarhet

Åklagarmyndigheten anser att Sverige, om möjligt redan nu, bör avge en sådan notifiering som avses i artikel 79.4 för att utvidga kretsen av brott för vilka något krav på dubbel straffbarhet inte får ställas upp. Artikel 79 motsvarar artikel 2 i arresteringsorderrambeslutet, men med den skillnaden att arresteringsorderrambeslutet inte förutsätter att en notifiering görs.

Sverige har fram till dess att Förenade kungariket lämnade EU samt under tiden för utträdesavtalet och även i vissa fall efter utträdesavtalets utgång, tillämpat den europeiska arresteringsorderlagen gentemot Förenade kungariket. Lagen och arresteringsorderrambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande av varandras domar och beslut. Förenade kungariket har alltså fram

till nyligen, såsom EU-medlemsstat, varit en stat vars arresteringsorder avseende listbrott godtagits utan krav på dubbel straffbarhet.

Nu när istället avtalet mellan EU och Förenade kungariket och de kompletterande bestämmelserna ska tillämpas för överlämnande av eftersökta personer är det svårt att, i ljuset av det tidigare goda samarbetet och ömsesidiga förtroende som gällt under lång tid mellan Sverige och Förenade kungariket, jämföra Förenade kungariket med andra tredjeländer. Det är av vikt för det fortsatta gränsöverskridande samarbetet mellan staterna att förutsättningarna inte försämras, vilket är risken om det för fler gärningar än tidigare ska krävas dubbel straffbarhet. Det bör i sammanhanget noteras att de gärningar som en eventuell notifiering skulle avse är brott där gränsöverskridande samarbete är särskilt påkallat. Det är därför önskvärt och angeläget att så snart som möjligt avge en sådan notifiering som föreskrivs i artikel 79.4 om undantag från kravet på dubbel straffbarhet.

Accessoriskt överlämnande

Som framgår av promemorian finns det i avtalet inte några bestämmelser om s.k. accessoriskt överlämnande. Åklagarmyndigheten anser att det trots detta i lagen om kompletterande bestämmelser bör tas med bestämmelser om möjligheten till accessoriska överlämnanden. Mot bakgrund av att det enligt 4 § andra stycket lag (1957:668) om utlämning för brott (utlämningslagen) går att besluta om utlämning för accessoriska brott bör samma möjlighet finnas gentemot Förenade kungariket. Möjligheterna till gränsöverskridande samarbete med Förenade kungariket riskerar annars att dels hamna i ett sämre läge än före brexit, dels hamna i ett sämre läge än vad som gäller för andra tredje länder för vilka utlämningslagen tillämpas.

4.4 Avtalets vägransgrunder

Överlämnande av svenska medborgare

Åklagarmyndigheten tillstyrker inte förslaget att en svensk medborgare inte ska få överlämnas.

På liknande sätt som redogjorts för ovan i frågan om dubbel straffbarhet, bör det i sammanhanget tas i beaktande att Sverige till Förenade kungariket fram till nyligen överlämnat svenska medborgare i anledning av en europeisk arresteringsorder. Förenade kungariket kan därför inte heller i det här avseendet jämföras med andra tredjeländer, dit svenska medborgare i enlighet med 2 §

utlämningslagen inte utlämnas. Det är förståeligt att Sverige, i samband med att avtalet trädde i kraft, gjorde den aktuella notifieringen avseende svenska medborgare. Det borde dock nu finnas tid att överväga och omvärdera ställningstagandet i syfte att det gränsöverskridande samarbetet med Förenade kungariket inte ska försämrats jämfört med hur situationen såg ut innan avtalet trädde i kraft. Det kan vidare antas, om Sverige vidhåller sin notifiering, att Storbritannien kommer att införa motsvarande notifiering i förhållande till Sverige, vilket ytterligare kommer att försvåra samarbetet mellan länderna.

Aut dedere aut judicare

I promemorian beskrivs att om ett överlämnande vägras för att den eftersökte är svensk medborgare följer det av artikel 83 att en prövning ska göras om den eftersökte i stället ska lagföras i Sverige. Av artikel 83.3 framgår att det är den stat som nekar till överlämnande av sin medborgare som ska göra den bedömningen. Åklagarmyndigheten önskar att det beskrivs hur en sådan bedömning i praktiken ska gå till och hur ingående en åklagare i det här skedet förväntas göra bedömningen. En arresteringsorder innehåller en sammanfattning av omständigheterna i ärendet och således inte alla bevishandlingar i ett ärende, vilket innebär att en bedömning om övertagande av lagföring inte kan göras enbart på informationen i en arresteringsorder.

Politiska brott

Notifieringen som Sverige gjort vad gäller politiska brott innebär att Sverige kan vägra ett överlämnande om den gärning som arresteringsordern avser är ett politiskt brott, med undantag för de brott som anges artikel 82, 2 a-2 c, dvs. olika former av terrorrelaterade brott. Det har i promemorian föreslagits att en bestämmelse om detta ska tas med i den nya lagen men att vägransgrunden bör vara fakultativ eftersom samarbetet med Förenade kungariket bör präglas av ett ömsesidigt förtroende även om Förenade kungariket inte längre är en medlemsstat i EU.

Åklagarmyndigheten håller med om, och såsom det också anförts tidigare i remissvaret, att det är viktigt att värna om ett fortsatt ömsesidigt förtroende i samarbetet med Förenade kungariket. Åklagarmyndigheten menar att det mot den bakgrunden i stället bör övervägas om notifieringen bör återtas. Det finns ingen anledning att ha kvar möjligheten att kunna vägra ett överlämnande för politiska brott då Sverige, mot bakgrund av samarbetet inom EU, fram till nyligen överlämnade eftersökta personer för politiska brott till Förenade kungariket.

För det fall det i lagen införs en vägransgrund avseende politiska brott bör den vara utformad i linje med 6 § utlämningslagen. En, som det i promemorian föreslås, fakultativ vägransgrund avseende politiska brott riskerar att bli tämligen svårtillämpad i praktiken. Skulle denna lösning väljas bör det därför förtydligas vilka fall som träffas av vägransgrunden och i vilka fall överlämnande kan ske. I de fall där det finns en arresteringsorder utfärdad för ett politisk brott och beslut ska tas om tvångsmedel, kommer polis och åklagare på ett tidigt stadium behöva fundera särskilt över om det politiska brottet i det enskilda fallet är ett sådant brott som överlämnande kan ske för. Det finns därför risk för att en sådan bedömning kan behöva göras utan att ett fullgott utredningsunderlag finns tillgängligt och det i sig riskerar att eftersökta personer inte kommer att frihetsberövas trots att förutsättningar för överlämnande finns.

4.5 Andra hinder mot överlämnande samt 4.6 Garantier för ett överlämnande

Artikel 84 innehåller en bestämmelse om att en verkställande stat kan kräva vissa garantier av den utfärdande staten för att ett överlämnande ska kunna ske. Åklagarmyndigheten tillstyrker att vissa kompletterande bestämmelser bör tillkomma avseende denna artikel, t.ex. att den eftersökta ska tillfrågas om han eller hon vill återföras till Sverige för att avtjäna den frihetsberövande påföljden som eventuellt döms ut i Förenade kungariket. Som framgår av författningskommentaren till 14 § lagen med kompletterande bestämmelser blir frågan om garanti avseende återförande endast aktuell gentemot utländska medborgare med hemvist i Sverige (såvida inte notifieringen avseende överlämnande av svenska medborgare återkallas). Åklagarmyndigheten anser dock att detta även bör framgå i brödtextern. Åklagarmyndigheten efterlyser även en beskrivning av hur bedömningen om hemvist föreligger eller inte ska ske.

Vad gäller garanti för återförande till Förenade kungariket bör det enligt Åklagarmyndigheten förtydligas att uppställda villkor vid överlämnande till Sverige ska gälla här i enlighet med 2 kap. 8 § brottsbalken.

4.8 Arresteringsorderns form och innehåll

Åklagarmyndigheten tillstyrker bedömningen att inga kompletterande bestämmelser om arresteringsorderns form och innehåll behövs i lag. Det bör dock övervägas om inte en notifiering enligt artikel 86.2 om språk bör göras

redan nu. Mot bakgrund av att det i 4 kap. 2 § lagen om en europeisk arresteringsorder framgår att en europeisk arresteringsorder kan vara skriven på engelska för att Sverige ska godta den, bör detsamma gälla för en arresteringsorder enligt avtalet. Frågan är av stor betydelse från ett praktiskt perspektiv för samarbetet med Förenade kungariket och genom att acceptera en arresteringsorder på engelska kan handläggningstiden förkortas avsevärt.

4.15 Verkställigheten av ett beslut om överlämnande

Av artikel 102.1 framgår att den verkställande staten kan skjuta upp överlämnandet av den eftersökte så att personen kan åtalas i den verkställande staten eller, *om dom redan fallit*, så att personen på den statens territorium kan avtjäna ett straff som har dömts ut för en annan gärning än den som arresteringsordern avser. Åklagarmyndigheten är av uppfattningen att det bör förtydligas att överlämnande även kan skjutas upp för att den som ska överlämnas först ska lagföras i Sverige för att därefter, vid en fällande dom, avtjäna den påföljd som dömts ut. Det förefaller orimligt att ett överlämnande inte ska kunna skjutas upp både för lagföring och eventuell efterföljande straffverkställighet avseende samma gärning. Det finns i sådana fall risk för att en person, som blivit dömd i Sverige *efter* att en arresteringsorder inkommit till Sverige men *före* överlämnandet, måste överlämnas till Förenade kungariket före straffverkställigheten och att Sverige därefter måste sända en arresteringsorder till Förenade kungariket för att få tillbaka personen för straffverkställighet av det tidigare ådömda straffet.

Kap 6 Frysning och förverkande

6.4 Skyldighet att lämna bistånd och provisoriska åtgärder

Vad gäller realtidsövervakning av banktransaktioner är det av vikt att framhålla att Sverige inte kommer att kunna verkställa de ansökningar om realtidsövervakning av banktransaktioner eller liknande uppgifter hos finansiella institut som kan inkomma. Vissa andra alternativa åtgärder kan vidtas, men resultatet av dessa åtgärder kommer förmodligen sällan att ge samma resultat som en realtidsövervakning. De alternativa åtgärder som det i det här avseendet hänvisas till, dvs. inhämtande av uppgifter från banker och andra finansiella institut samt husrannsakan, är resurskrävande åtgärder. Om syftet således är att inhämtande av uppgifter ska ske frekvent för att uppfylla samma resultat som en realtidsövervakning av banktransaktioner eller att en husrannsakan ska ske i de

fall där uppgifter inte kan inhämtas, bör det förtydligas så långt möjligt vad som förväntas av en åklagare för att en ansökan om realtidsövervakning genom alternativa åtgärder ska anses verkställd. Det kan framhållas att det förefaller vara svårt för bankerna redan i dagsläget att hinna med att svara på de förfrågningar som kommer från polis/åklagare då ett svar på en förfrågan kan ta flera dagar. I många fall sker också påminnelser från polis/åklagare till banker m.fl. när svar efter ett visst antal dagar inte inkommit. Mot bakgrund av detta saknas i realiteten förutsättningar för att snabbt få svar på upprepade beställningar av uppgifter som görs för att svara mot en ansökning om realtidsövervakning. Åklagarmyndigheten är vidare skeptisk till att husrannsakan ska fungera som en alternativ åtgärd till realtidsövervakning. För att en husrannsakan ska kunna genomföras ska den, utifrån högt ställda krav, vara lagligen grundad samt proportionerlig. Utifrån dessa förutsättningar kan det antas finnas få fall där en husrannsakan kan genomföras för att ersätta realtidsövervakning av banktransaktioner och liknande.

6.14 Notifieringar enligt avtalet

Som skäl för förslaget om att Sverige ska anmäla att samarbetet enligt artiklarna 4-6 även ska omfatta finansinstitut som inte är banker, anges att Sverige redan idag kan tillhandahålla dessa uppgifter för utländska myndigheter och att det därför bör ske en anmälan att bestämmelserna utvidgas på det sätt som föreskrivs. Det anges vidare att detta bör ske under förutsättning att Förenade kungariket kan bistå på motsvarande sätt. Åklagarmyndigheten ställer sig tveksam till att det i den här situationen ska ställas krav på reciprocitet gentemot Förenade kungariket. Åklagarmyndigheten är av uppfattningen att det saknas skäl för ett sådant krav. Om sådana skäl finns, bör dessa beskrivas.

Övrigt

Det uppmärksammas att det saknas övergångsbestämmelser som tydliggör t.ex. hur ärenden som påbörjats före lagens ikraftträdande ska hanteras.

Detta beslut har fattats av vice riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av kammaråklagare Linda Lauronen.

Under beredningen har synpunkter inhämtats från representanter från Nationella åklagaravdelningen och Utvecklingscentrum.

I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Marie-Louise Ollén och byråchefen Per Hedvall deltagit.

Katarina Johansson Welin

Linda Lauronen

Kopia till:

Kommunikationsavdelningen

Rättsavdelningen

Biblioteket

Paula Ljunggren, chefssekreterare

Nationella åklagaravdelningen

Utvecklingscentrum